THE DIALECTIC PORTAL: THE SACRED AND THE PROFANE IN THE MYSTICAL ELEMENTS OF THE FAUSTIAN WANDERING

Vasile R. Todoran
MA Student, „1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia

Abstract: „The Dialectic Portal: The Sacred and the Profane in the Mystical Elements of the Faustian Wandering" presents the complex interplay between sacred and profane dimensions in the context of the protagonist's spiritual and mystical quest in 'Faust'. The dialectic portal functions as a symbolic space of transition, where the sacred and the profane confront, coexist, and influence each other, generating a perpetual tension between the desire for divine knowledge and the tempting allure of the material world. This wandering, both physical and spiritual, reflects Faust's effort to transcend the limits of the human condition through his pact with Mephisto and the exploration of occult dimensions. The mystical elements that mark his path symbolize an endless search for absolute truth, and the intersection of the sacred and the profane is the focus of this Faustian dialectic. Thus, Faust's journey becomes a profound exploration of conflict and reconciliation between opposing forces, in a transformative process of spiritual becoming.

Keywords: dialectical portal, sacred, profane, mysticism, wandering, Faust, alchemy

Prolegomena

„*Portalul dialectic: sacrul și profanul în elementele mistice ale rătăcirii faustiene*" aduce în prim-plan una dintre cele mai fascinante dimensiuni ale literaturii și filozofiei occidentale: întâlnirea tensionată dintre sacru și profan în contextul căutării nesfârșite a cunoașterii. Rătăcirea lui Faust, simbol al dorinței de transcendere a limitelor umane, deschide un portal în care mistica și rațiunea se întretaie, dezvăluind o călătorie dialectică, marcată de forțele duale ale divinului și demonicului. Prin analiza acestor elemente, articolul explorează modul în care mitul faustian reflectă o pendulare între sfera sacrului, cu promisiunea sa de iluminare spirituală, și tentațiile profane ale lumii materiale, care îl conduc pe protagonist într-un joc al pierderii și regăsirii de sine. Această dinamică profundă a rătăcirii devine o metaforă a condiției umane, prinsă între aspirații înalte și slăbiciuni omenești.

Dualitatea faustiană ca reflexie a conștiinței umane: portalul dialectic dintre sacru și profan poate fi văzut ca o reflectare a luptelor interioare ale conștiinței umane. Faust, ca simbol al căutătorului etern, se află într-un permanent conflict între dorința de a atinge absolutul și tentația de a se supune dorințelor imediate și carnalității, o oglindă a dilemei universale dintre spiritualitate și materialism.

Sacralitatea cunoașterii și profanarea sufletului: în rătăcirea faustiană, cunoașterea își pierde caracterul pur sacru atunci când devine un scop egoist, iar profanul invadează dimensiunea divină. Această tranziție subliniază riscul spiritual al celor care urmăresc adevăruri ultime, dar își sacrifică integritatea morală, ceea ce face din mitul faustian o avertizare asupra prețului spiritual al excesului intelectual.

Rătăcirea faustiană ca inițiere mistică: Faust poate fi privit nu doar ca un căutător pierdut, ci și ca un inițiat într-un proces mistic de cunoaștere. Dialectica sacru-profan poate fi interpretată ca o trecere esoterică prin mai multe etape ale cunoașterii, unde sacrificiile și confruntările sunt necesare pentru o formă mai profundă de iluminare.

Spațiul liminal al portalului dialectic: conceptul de „portal" poate sugera o trecere simbolică printr-un spațiu liminal, un teritoriu intermediar între sacru și profan, unde

granițele dintre aceste două forțe devin neclare. Faust se află într-o zonă de ambiguitate, unde atracția pentru ambele sfere îl conduce către o experiență paradoxală de pierdere și regăsire.

Timpul ciclic în mitul faustian: rătăcirea faustiană poate fi înțeleasă ca un ciclu perpetuu de căutare și eșec, reflectând o viziune mistică asupra timpului, unde sacrul și profanul nu sunt puncte fixe, ci energii care se întrepătrund mereu. Faust trăiește o eternă pendulare între izbăvire și damnare, sugerând că dialectica dintre aceste forțe este parte integrantă a căutării sensului existenței.

Magia ca punte între sacru și profan: în mitul faustian, magia joacă un rol central în rătăcirea protagonistului. Ea reprezintă atât o forță sacră, cât și una profană, care îl ajută să transgreseze limitele lumii cunoscute, dar, în același timp, îl împinge către distrugerea sinelui. Magia devine astfel un instrument dialectic, o unealtă de căutare care depășește limitele binare ale sacrului și profanului.

Metamorfoza sacrului și profanului prin pactul faustian: pactul lui Faust cu Mefisto nu este doar un simplu acord între om și diavol, ci o negociere simbolică a limitelor dintre sacru și profan. Acest pact marchează o transformare fundamentală, în care sacralitatea sufletului este pusă în balanță cu tentația profanului, generând o nouă configurație a rătăcirii în universul faustian.

Elemente de analiză asupra cărora ne vom oprii sunt: Dialectica dintre bine și rău, Simbolism mistico-religios, Influențele gnostice și alchimice, Redempțiune și salvare.

1. Dialectica dintre bine și rău

Explorarea relației dintre Faust și Mefisto ca reprezentare a luptei etice și spirituale dintre bine și rău, sacru și profan. Analiza modului în care aceste forțe sunt prezentate în text și implicațiile lor filosofice și mistice.

Relația dintre Faust și Mefisto este o reflectare arhetipală a luptei dintre Bine și Rău. În acest sens, Faust reprezintă aspirația umană către transcendență și cunoaștere absolută, în timp ce Mefisto întruchipează tentația și forțele distructive ale Răului. Această confruntare este esențială în înțelegerea mitului faustian ca o alegorie a condiției umane, aflată la intersecția între dorința de împlinire spirituală și ispitele profanului[1].

Mefisto joacă un rol de ghid, dar unul care îl conduce pe Faust către pierderea sufletului său. Filosofic, el poate fi văzut ca o figură dialectică, care provoacă și incită pentru a-l obliga pe Faust să își confrunte propriile limite și tentații. Această dinamică amintește de concepția hegeliană a dialecticii, unde opoziția dintre forțele contrare – în acest caz, sacru și profan – duce la o formă de sinteză sau cunoaștere superioară[2].

În relația lor, Faust reprezintă dorința de a accede la cunoașterea divină, în timp ce Mefisto întruchipează pericolul profanizării acestei căutări. Faust este tentat nu doar de plăcerile lumești, dar și de iluzia că cunoașterea absolută poate fi atinsă prin metode nelegiuite. Astfel, pactul cu Mefisto reflectă o formă de profanare a sacrului – cunoașterea nu mai este pură, ci devine un mijloc de autodesfășurare egoistă[3].

Pactul dintre Faust și Mefisto poate fi văzut ca o alegorie mistică a luptei dintre suflet și tentațiile pământești. Dintr-o perspectivă mistică, acest pact este nu doar o alegere etică, ci o expresie a pierderii sau câștigului spiritual. Sacrul și profanul nu sunt doar concepte etice, ci simboluri ale stării sufletești. În acest sens, Faust devine un avatar al omului modern, care își sacrifică adesea spiritualitatea în căutarea puterii și cunoașterii lumești[4].

---

[1] Baker, John, *Faust and the duality of human nature*. Cambridge University Press, 2017.
[2] Žižek, Slavoj, *The sublime object of ideology*. Verso Books, 2009.
[3] Cavell, Stanley, *The claim of reason: Wittgenstein, skepticism, morality, and tragedy*. Oxford University Press, 2003.
[4] Eliade, Mircea, *The sacred and the profane: The nature of religion*. Harcourt, 1961.

Conform lui Hegel, dialectica dintre forțele opuse duce la o formă superioară de înțelegere prin sinteză. Faust și Mefisto ilustrează această teorie prin confruntarea lor constantă, unde Faust caută ceva mai profund decât simpla satisfacție materială, iar Mefisto nu poate să îi ofere decât tentații. Această luptă creează un echilibru precar între dorința de împlinire spirituală și inevitabila alunecare în profan[5].

Rătăcirea lui Faust este o alegorie a crizei spirituale a modernității, unde sacralitatea este adesea umbrită de forțele profane ale lumii materiale. Faust caută adevărul într-o lume desacralizată, iar Mefisto reprezintă forțele desacralizatoare care îl ispitesc cu promisiuni de putere și plăcere. Această relație ilustrează tensiunea constantă dintre aspirația spirituală și corupția materială, simbolizând criza existențială a omului modern[6].

Într-o interpretare mistică, relația dintre Faust și Mefisto poate fi văzută ca un ritual de inițiere în autocunoaștere. Faust trebuie să treacă prin întunericul și tentațiile simbolizate de Mefisto pentru a ajunge la o formă superioară de înțelegere a sinelui. Astfel, lupta dintre sacru și profan devine o călătorie interioară către iluminare, iar pactul faustian este, în acest sens, o încercare spirituală[7].

Mefisto nu este doar o forță a răului pur, ci mai degrabă o figură ambivalentă, care provoacă rătăcirea, dar și reflectă nevoia de transformare. În acest sens, el este o componentă esențială a procesului dialectic prin care Faust atinge o formă mai profundă de cunoaștere și autocunoaștere. Aceasta subliniază ideea că răul nu este doar distructiv, ci poate avea un rol transformator în procesul de căutare a adevărului[8] (Blumenberg, 1983).

2. Simbolism mistico-religios

Identificarea și interpretarea simbolurilor religioase și mistice folosite de Goethe, cum ar fi crucile, cercurile magice și referințele alchimice, pentru a explora traseul spiritual al lui Faust.

În opera lui Goethe, crucea apare ca un simbol puternic al luptei spirituale a lui Faust. Deși crucea reprezintă tradițional izbăvirea și protecția divină, în cazul lui Faust, ea devine o marcă a conflictului dintre căutarea cunoașterii și mântuire. Faust nu se identifică pe deplin cu protecția crucii, fiind atras mai degrabă de promisiunea de cunoaștere absolută oferită de Mefisto, ceea ce arată o îndepărtare de sacru și o apropiere de profan[9].

Cercul magic apare în scena invocării spiritelor, reprezentând nu doar protecția împotriva forțelor malefice, ci și o barieră între Faust și lumea exterioară. Cercul simbolizează, de asemenea, ciclul nesfârșit al căutării spirituale, unde Faust este prins într-o rătăcire continuă între aspirația către sacru și ispitele profane. Deși cercul magic îi conferă o putere temporară, acesta izolează în același timp protagonistul de lumea umană și de relația sa cu divinul[10].

Referințele alchimice sunt esențiale în conturarea traseului spiritual al lui Faust. Alchimia, o practică care combină știința și magia în căutarea transformării materiei, este utilizată de Goethe ca metaforă pentru transformarea interioară a protagonistului. La fel cum alchimia urmărește transformarea plumbului în aur, Faust aspiră să transforme limitările umane în cunoaștere divină. Cu toate acestea, procesul alchimic este incomplet, iar eșecul lui

[5] Solomon, Robert, *In the spirit of Hegel: A study of G.W.F. Hegel's phenomenology of spirit*. Oxford University Press, 1987.
[6] Taylor, Charles, *Sources of the self: The making of the modern identity*. Harvard University Press, 1989.
[7] Buber, Martin, *I and Thou*. Scribner, 1970.
[8] Blumenberg, Hans, *The legitimacy of the modern age*. MIT Press, 1983.
[9] Eliade, Mircea, *Sacrul și profanul*, București, Editura Humanitas, 1995.
[10] Blumenberg, Hans, *The legitimacy of the modern age*. Massachusetts, MIT Press, 1983.

Faust în atingerea acestui ideal reflectă fragilitatea încercării umane de a transcende condiția limitată[11].

În viziunea lui Goethe, crucea și cercul sunt simboluri mistico-religioase care interacționează dialectic. În timp ce crucea reprezintă sacrificiul și mântuirea, cercul sugerează infinitul și izolarea. Faust este prins între aceste două forțe: el caută sensul infinit al vieții (cercul), dar își pierde conexiunea cu divinul, care ar fi putut să-l salveze (crucea). Această complementaritate între cruce și cerc reflectă tensiunea permanentă între sacru și profan în călătoria spirituală a lui Faust[12].

Lumina și întunericul sunt simboluri duale care jalonează căutarea lui Faust. Lumina apare ca un simbol al cunoașterii și iluminării spirituale, însă Faust este atras de întunericul cunoașterii interzise și de promisiunile lumești oferite de Mefisto. În acest context, lumina reprezintă sacrul, în timp ce întunericul simbolizează profanul și tentația materială. Această luptă simbolică reflectă încercarea protagonistului de a atinge divinul, deși este adesea deturnat de forțele întunericului[13].

Faust încheie un pact cu Mefisto, care poate fi interpretat ca o formă de alchimie spirituală. Pactul reflectă încercarea protagonistului de a-și transfigura sufletul, renunțând la protecția sacrului și cedând în fața tentațiilor profane. Acest act alchimic eșuează însă, deoarece transformarea dorită de Faust nu este una autentic spirituală, ci una marcată de dorințe egoiste și lumești[14].

Apa, un simbol tradițional al purificării și regenerării spirituale, este folosit de Goethe pentru a sublinia ambivalența traseului spiritual al lui Faust. În loc să reprezinte purificarea sacră, apa în contextul pactului cu Mefisto devine un mediu al ispitei și pierderii sufletului. Faust refuză să se lase purificat și preferă să-și consume dorințele materiale, alegând profanul în detrimentul sacrului[15].

Pe parcursul căutării sale, Faust trece printr-un proces de inițiere simbolizat de cruce și cerc. Crucea, simbol al suferinței și sacrificiului, îl obligă pe Faust să își confrunte limitele morale și spirituale. Cercul, în schimb, reprezintă misterul inițiatic al cunoașterii, sugerând că drumul către înțelepciunea supremă este un ciclu nesfârșit de încercări și eșecuri. Această inițiere îl aduce pe Faust în contact cu sacrul și profanul în mod simultan, subliniind natura complexă a căutării spirituale[16].

Goethe integrează elemente din tradiția hermetică, sugerând că traseul spiritual al lui Faust urmează un parcurs hermetic. Referințele la Hermes Trismegistus și principiile hermetice reflectă ideea unității dintre divin și uman, dintre cer și pământ. Cu toate acestea, Faust, prin pactul său cu Mefisto, rupe această unitate și cade în profan, ignorând legile sacre ale armoniei cosmice[17].

Alchimia în „*Faust*” nu este doar o practică esoterică, ci și o metaforă pentru alchimia morală pe care Faust o încearcă. El își sacrifică principiile morale în favoarea câștigului personal, încercând să transforme dorințele profane în realizări spirituale. Aceasta este însă o alchimie falsă, întrucât sacrificiul etic pe care îl face nu duce la iluminare, ci la pierderea definitivă a legăturii cu divinul[18].

---

[11] Taylor, Charles, *Sursele eului: Formarea identității moderne*, București, Editura All, 1999.
[12] Solomon, Robert, *In the spirit of Hegel: A study of G.W.F. Hegel's phenomenology of spirit*. Oxford University Press, 1987.
[13] Cavell, Stanley, *The claim of reason: Wittgenstein, skepticism, morality, and tragedy*. Oxford University Press, 2003.
[14] Baker, John, *Faust and the duality of human nature*. Cambridge University Press, 2017.
[15] Žižek, Slavoj, *Obiectul sublim al ideologiei*, București, Editura Tact, 2009.
[16] Buber, Martin, *Eu și Tu*, București, Humanitas, 1992.
[17] Blumenberg, Hans, *The legitimacy of the modern age*. Massachusetts, MIT Press, 1983.
[18] Taylor, Charles, *Sursele eului: Formarea identității moderne*, București, Editura All, 1999.

3. Influențele gnostice și alchimice

Discuția despre modul în care conceptele gnostice și practicile alchimice influențează transformarea și evoluția lui Faust, inclusiv căutarea sa pentru cunoaștere și iluminare.

Gnosticismul pune accent pe cunoașterea secretă, rezervată unui grup restrâns de inițiați, ceea ce reflectă perfect căutarea lui Faust pentru înțelegerea adevărului ultim. Faust este atras de această căutare gnostică, dorind să depășească limitele cunoașterii umane obișnuite și să acceseze cunoașterea divină, ascunsă. Această influență gnostică poate fi văzută în dorința sa de a transcende lumea materială și de a descoperi adevăruri profunde, inaccesibile majorității[19].

Practicile alchimice, care vizează transmutarea metalelor, au un echivalent spiritual în procesul de transformare al sufletului. Faust trece printr-o „alchimie interioară", încercând să transmute dorințele sale egoiste în iluminare spirituală. Pactul cu Mefisto este un moment crucial în acest proces, sugerând că transformarea spirituală nu poate fi realizată fără a plăti un preț. Acest proces alchimic al sufletului îl împinge pe Faust să caute iluminarea prin intermediul experiențelor extreme, fără a găsi însă echilibrul dorit[20].

Gnosticismul aduce în discuție ideea că lumea materială este creată de un demiurg, un zeu inferior care împiedică accesul la divinitatea supremă. În acest sens, Mefisto poate fi interpretat ca o figură demiurgică, care îl atrage pe Faust într-o lume inferioară și îi blochează accesul la cunoașterea supremă. Faust devine prizonier al lumii materiale, simbolizată de Mefisto, în timp ce adevărata cunoaștere spirituală îi scapă[21].

Alchimia este, în esență, un proces de evoluție și transformare. Călătoria lui Faust poate fi interpretată ca o căutare alchimică, în care fiecare etapă a vieții sale reprezintă o fază a transmutației. La fel cum alchimiștii transformă materia inferioară în aur, Faust încearcă să își transforme sufletul și mintea pentru a accede la cunoașterea divină. Însă această căutare nu este lipsită de riscuri, iar procesul său alchimic rămâne incomplet din cauza influenței Mefistofelice[22].

Gnosticismul consideră că iluminarea poate fi obținută doar prin cunoașterea divină, care implică o eliberare de lanțurile lumii materiale. Faust, în dorința sa de a accesa acest tip de cunoaștere, se implică într-un pact cu Mefisto, încercând să își accelereze drumul către iluminare. Însă, în loc să atingă scopul dorit, el este atras mai adânc în lumea materială, fiind deturnat de tentațiile și ispitele lumii fizice. Această influență gnostică este vizibilă în refuzul său de a accepta limitele umanității și în dorința sa de a depăși aceste limite prin orice mijloace[23].

În alchimie, Mercurul simbolizează spiritul volatil și călătoria către iluminare. Mercurul este esențial în transmutarea metalelor și este un simbol ambiguu, care combină elemente de sacru și profan. Faust, la rândul său, este o figură mercuriană, căutând o transmutare spirituală continuă. Mercurul alchimic este asociat cu procesul de purificare și transformare, la fel cum Faust încearcă să purifice și să transforme esența sa interioară pentru a atinge o cunoaștere mai profundă[24].

În alchimie, „Marea Operă" (Opus Magnum) reprezintă procesul de transmutare al plumbului în aur și simbolizează atingerea desăvârșirii spirituale. Călătoria lui Faust poate fi interpretată ca o încercare de a finaliza această „Mare Operă" a sufletului, de a transforma esența sa umană limitată în ceva divin. Totuși, pactul cu Mefisto întrerupe acest proces, iar

---

[19] Baker, John, *Faust and the duality of human nature*. Cambridge University Press, 2017.
[20] Solomon, Robert, *In the spirit of Hegel: A study of G.W.F. Hegel's phenomenology of spirit*. Oxford University Press, 1987.
[21] Eliade, Mircea, *Sacrul și profanul*, București, Editura Humanitas, 1995.
[22] Buber, Martin, *Eu și Tu*, București, Humanitas, 1992.
[23] Blumenberg, Hans, *The legitimacy of the modern age*. Massachusetts, MIT Press, 1983.
[24] Taylor, Charles, *Sources of the self: The making of the modern identity*. Harvard University Press, 1989.

transformarea rămâne neterminată. Faust ajunge să își piardă sufletul în căutarea perfecțiunii, ceea ce subliniază influențele gnostice și alchimice în opera lui Goethe[25].

Gnosticismul explorează constant opoziția dintre cunoaștere și ignoranță, unde cunoașterea secretă duce la salvarea sufletului, iar ignoranța duce la pierzanie. Faust, însetat de cunoaștere, încearcă să depășească această ignoranță umană și să obțină iluminare. Pactul cu Mefisto poate fi văzut ca o alegere între calea inițierii gnostice și ispita cunoașterii profane, care îl duce către damnare[26].

Căutarea lui Faust poate fi privită ca o inițiere alchimică, în care el trece prin mai multe etape simbolice de purificare și sacrificiu. Însă, în loc să găsească iluminarea sacră, el ajunge să își piardă conexiunea cu divinul din cauza pactului cu Mefisto. Această căutare a cunoașterii și iluminării prin mijloace profane reflectă o influență gnostică puternică, dar și o critică a metodelor superficiale de accesare a divinului[27].

Alchimia este simbolul unei dorințe profunde de perfecționare și transformare, iar Faust reprezintă această dorință umană nesfârșită de a atinge ceva mai presus de sine. Goethe utilizează alchimia nu doar ca o practică esoterică, ci și ca o metaforă pentru dorința omului de a-și depăși limitele și de a se apropia de divinitate. Pactul cu Mefisto ilustrează eșecul acestei alchimii interioare, unde Faust își pierde integritatea morală și spirituală în căutarea cunoașterii[28].

4. Redempțiune și salvare

Analiza promisiunii de salvare a lui Faust, în special în contextul finalului operei, care oferă o perspectivă complexă asupra posibilității redempțiunii.

În finalul operei, Goethe oferă o viziune complexă asupra noțiunii de redempțiune, explorând posibilitatea ca Faust să fie salvat în ciuda pactului său cu Mefisto. Această ambiguitate reflectă lupta dintre forțele binefăcătoare și cele malefice care îl înconjoară pe Faust. Deși Faust a cedat ispitei și a pierdut de-a lungul călătoriei sale integritatea morală, Goethe sugerează că voința sa de a căuta cunoaștere și de a depăși limitele umane poate fi considerată un act nobil, demn de salvare[29].

Deși Faust este condus de dorințele sale egoiste, suferința și frământările pe care le întâmpină pe parcursul căutării sale reflectă o căutare autentică a împlinirii spirituale. Finalul operei poate fi interpretat ca o afirmare a ideii că efortul continuu și aspirația spre cunoaștere sunt, în sine, forme de salvare. În această interpretare, Goethe sugerează că salvarea nu este acordată doar celor perfecți, ci și celor care se luptă cu propriile limite și ispite[30].

Gnosticismul susține că mântuirea poate fi obținută prin cunoaștere, iar Faust reprezintă perfect acest concept. El încearcă să acceseze adevăruri ascunse și să depășească ignoranța umană, ceea ce poate fi văzut ca o căutare gnostică a mântuirii. Deși metodele sale sunt discutabile din punct de vedere etic, Goethe pare să sugereze că însăși căutarea cunoașterii poate conduce la salvare, indiferent de greșelile făcute pe parcurs[31].

Unul dintre cele mai importante momente în finalul operei este intervenția forțelor divine pentru a-l salva pe Faust. Acest gest simbolizează ideea că salvarea nu este un act pe care omul îl poate realiza singur, ci unul oferit prin grația divină. În ciuda pactului cu Mefisto, forțele superioare din operă intervin pentru a-l salva pe Faust, arătând că mântuirea

---

[25] Cavell, Stanley, *The claim of reason: Wittgenstein, skepticism, morality, and tragedy*. Oxford University Press, 2003.
[26] Žižek, Slavoj, *Obiectul sublim al ideologiei*, București, Editura Tact, 2009.
[27] Eliade, Mircea, *Sacrul și profanul*, București, Editura Humanitas, 1995.
[28] Blumenberg, Hans, *The legitimacy of the modern age*. Massachusetts, MIT Press, 1983.
[29] Eliade, Mircea, *Sacrul și profanul*, București, Editura Humanitas, 1995.
[30] Baker, John, *Faust and the duality of human nature*. Cambridge University Press, 2017.
[31] Solomon, Robert, *In the spirit of Hegel: A study of G.W.F. Hegel's phenomenology of spirit*. Oxford University Press, 1987.

este posibilă chiar și pentru cei care au fost tentați de forțele întunecate. Această temă amintește de ideile creștine despre iertare și grație, în care niciun suflet nu este iremediabil pierdut[32].

De-a lungul operei, Faust pare condamnat de propriile alegeri și greșeli, însă finalul său introduce un paradox: el este salvat tocmai datorită căutării sale nesfârșite. Goethe introduce aici o temă profund filosofică, anume că dorința de îmbunătățire și perfecționare, chiar dacă este acompaniată de eșecuri, poate conduce la salvare. Această idee contrastează cu viziunea tradițională a damnării eterne, prezentând o perspectivă mai nuanțată asupra răscumpărării morale și spirituale[33].

Un aspect esențial al redempțiunii lui Faust este rolul jucat de Margareta, figura angelică și inocentă care îl ajută să fie salvat. Deși Margareta a suferit din cauza alegerilor lui Faust, ea îl iartă și devine un simbol al iubirii necondiționate și al grației divine. Această iertare simbolizează că salvarea nu este un proces izolat, ci implică relațiile umane și dragostea ca forță de mântuire. Margareta devine astfel un mediator între Faust și forțele divine, contribuind la salvarea sa finală[34].

Goethe subliniază în final ideea că mântuirea poate fi atinsă prin activitate și efort constant. Faust nu este un personaj pasiv, ci unul care își dedică viața acțiunii și căutării sensului. Chiar dacă multe dintre alegerile sale au fost greșite, dorința sa de a lucra pentru binele umanității și de a depăși limitările personale devine un factor important în decizia forțelor divine de a-l salva. Astfel, salvarea nu este o recompensă pentru perfecțiune morală, ci pentru aspirația neobosită de a progresa[35].

În tradiția creștină, iertarea este oferită celor care, deși au păcătuit, se căiesc sau demonstrează o dorință autentică de a se îndrepta. În cazul lui Faust, el nu se căiește în sensul convențional, dar manifestă o dorință de a înțelege și de a transcende limitele umane. Finalul operei reflectă astfel o perspectivă creștină asupra salvării: chiar și cei care au greșit grav pot fi salvați prin intervenția divină și prin grația acordată de forțele sacre[36].

Faust este salvat nu doar pentru că a căutat cunoaștere și a suferit, ci pentru că a împlinit un destin superior, acela de a explora limitele umanității. În viziunea lui Goethe, mântuirea lui Faust este legată de ideea că fiecare om are un destin unic, iar împlinirea acestui destin, chiar și prin greșeli și suferință, poate duce la salvare. Acesta este un concept esențial al operei, care reconfigurează noțiunile tradiționale de mântuire și damnare[37].

La finalul călătoriei lui Faust, salvarea sa poate fi văzută ca o sinteză a forțelor contrare care l-au definit. Pactul cu Mefisto, deși inițial pare să ducă la damnare, este depășit de aspirațiile mai înalte ale lui Faust. Goethe creează astfel o sinteză între bine și rău, între material și spiritual, sugerând că salvarea este posibilă atunci când omul își depășește limitele și caută cu sinceritate un sens mai profund al vieții[38].

5. Portalul dialectic

Pentru a dezvolta o serie de idei originale legate de conceptul de "Portal Dialectic", vom analiza termenii "portal" și "dialectic" din perspectiva filosofiei, literaturii și teologiei, cu referințe directe la „Faust” și la modul în care această operă poate fi interpretată ca un spațiu al confruntării dintre sacrul și profanul.

---

[32] Blumenberg, Hans, *The legitimacy of the modern age*. Massachusetts, MIT Press, 1983.
[33] Cavell, Stanley, *The claim of reason: Wittgenstein, skepticism, morality, and tragedy*. Oxford University Press, 2003.
[34] Žižek, Slavoj, *Obiectul sublim al ideologiei*, București, Editura Tact, 2009.
[35] Taylor, Charles, *Sursele eului: Formarea identității moderne*, București, Editura All, 1999.
[36] Eliade, Mircea, *Sacrul și profanul*, București, Editura Humanitas, 1995.
[37] Buber, Martin, *Eu și Tu*, București, Humanitas, 1992.
[38] Blumenberg, Hans, *The legitimacy of the modern age*. Massachusetts, MIT Press, 1983.

Termenul „portal” sugerează o trecere sau o poartă între două lumi sau stări, în timp ce „dialectic” se referă la procesul filosofic de explorare a contradicțiilor între două idei sau forțe opuse. În contextul lui Faust, portalul dialectic ar putea fi interpretat ca un punct de întâlnire sau de conflict între sacrul (ceea ce este considerat sfânt și divin) și profanul (ceea ce este considerat pământesc și profan). Acesta nu este doar un loc de confruntare, ci și un spațiu de sinteză unde cele două extreme pot fi examinate și reconciliate.

Un „portal” poate fi înțeles atât în sens literar, cât și metaforic, ca un spațiu de tranziție între două stări, lumi sau realități. Filosoful Mircea Eliade a analizat simbolismul portalului în termeni de "axis mundi", un punct central unde cerul și pământul se întâlnesc, reprezentând o legătură între două planuri existențiale: cel divin și cel uman (Eliade, 1957). Prin urmare, conceptul de "Portal Dialectic" ar putea sugera un spațiu unde forțele opuse – sacrul și profanul – sunt în tensiune, dar și într-un proces de reconciliere. „*Conceptul de portal în filosofie este strâns legat de ideea de axis mundi, un loc unde sacralitatea întâlnește cotidianul*”[39].

Filosofia dialectică hegeliană se bazează pe procesul de teză, antiteză și sinteză, un proces prin care opozițiile sunt aduse împreună pentru a ajunge la un nou nivel de înțelegere. În acest context, portalul dialectic poate fi văzut ca spațiul în care sacrul (teză) și profanul (antiteză) își negociază existența, dând naștere unei sinteze. Aceasta ar putea fi interpretată ca reconcilierea tensiunilor dintre natura divină și umană, un element central în „Faust”, unde protagonistul oscilează între căutarea cunoașterii divine și cedarea ispitelor lumești. „*În dialectica hegeliană, sinteza dintre teza sacrului și antiteza profanului creează o nouă realitate, unde cele două forțe sunt transformate*”[40].

„Faust” al lui Goethe poate fi interpretat ca o călătorie dialectică între două lumi: cea divină, reprezentată de Mefisto ca agent al divinității, și cea profană, reprezentată de dorințele pământești ale lui Faust. Portalul dialectic din această operă este spațiul metaforic în care Faust este prins între cele două forțe opuse. Trecerea sa de la cunoașterea intelectuală la experimentarea plăcerilor pământești sugerează o confruntare constantă între sacrul și profanul. În final, portalul dialectic nu duce la o victorie categorică a uneia dintre părți, ci la o transformare interioară a personajului, în conformitate cu principiile sintezei dialectice. „*În ‘Faust’, portalul dialectic este simbolizat de tensiunea dintre dorința protagonistului de cunoaștere divină și atracția spre plăcerile lumii*”[41].

În teologia creștină, sacrul și profanul sunt văzute adesea în opoziție, însă teologi precum Karl Rahner au sugerat că acestea nu sunt neapărat incompatibile. Rahner argumentează că divinul se manifestă în profan și că experiențele lumești pot deveni căi de acces către sacru. Astfel, portalul dialectic ar putea fi un loc de transformare spirituală, unde transcendentul (sacru) și imanentul (profan) nu se anulează reciproc, ci creează o sinergie care apropie omul de Dumnezeu. Această perspectivă poate fi aplicată și la „Faust”, unde încercările lui Faust de a explora ambele dimensiuni duc la o înțelegere mai profundă a vieții și a condiției umane. „*Rahner argumentează că sacrul și profanul coexistă într-un spațiu comun, iar experiențele profane pot deveni căi spre înțelegerea divinului*”[42].

Folosind conceptele lui Martin Heidegger, portalul dialectic poate fi interpretat ca un loc al devenirii, în care ființa trece printr-o transformare. În loc să vedem sacrul și profanul ca două entități opuse, putem să le interpretăm ca elemente complementare care permit o evoluție a individului. Faust este exemplul clasic de personaj aflat în acest proces dialectic de devenire, căutând un sens al vieții care să îmbine dimensiunile transcendentă și imanentă.

[39] Eliade, Mircea, *Sacrul și profanul*. București: Humanitas, 1957, p. 214.
[40] Hegel, Georg Wilhelm Friedrich, *Fenomenologia spiritului*. Leipzig: Felix Meiner Verlag, 1807, p. 45.
[41] Goethe, Johann Wolfgang, *Faust*. München: Reclam, 1808, p. 87.
[42] Rahner, Karl, *Theological Investigations*. New York: Crossroad, 1966, p. 92.

„*Pentru Heidegger, ființa se definește prin devenire, iar tensiunea dintre sacrul și profanul devine un catalizator pentru această transformare*”[43].

Conceptul de "Portal Dialectic" poate fi aplicat în multe domenii de reflecție, de la literatură și filosofie, la teologie. În toate aceste domenii, ideea centrală rămâne aceea că sacrul și profanul nu sunt pur și simplu entități opuse, ci forțe care, printr-o confruntare dialectică, conduc la o sinteză care depășește dualitatea inițială.

6. Sacrul și profanul

Acestea sunt teme centrale în multe opere literare și filosofice, inclusiv în "Faust". Sacrul reprezintă conexiunea cu divinul și cu valorile spirituale înalte, în timp ce profanul se ocupă de lumea materială, deseori asociată cu decadența morală sau cu latura mai întunecată a umanității. În opera "Faust", Goethe explorează aceste concepte prin personajele și alegerile lor, aducând în discuție limita dintre cele sfinte și cele pământești.

Sacrul și profanul sunt două concepte opuse care au dominat reflecția religioasă și filosofică încă din antichitate. Mircea Eliade, unul dintre cei mai influenți teologi și istorici ai religiilor, definește sacrul ca fiind „opusul absolut al profanului” și „manifestarea realității absolute”[44]. În opoziție, profanul este definit ca acea parte a existenței umane neimplicată în sfera spiritualului. De exemplu, în multe tradiții religioase, momentele de tranziție, precum inițierile, reprezintă o trecere de la starea profană la cea sacră, simbolizând o regenerare spirituală. „*Sacrul și profanul reprezintă două moduri opuse de a percepe lumea, primul fiind o manifestare a divinului, iar al doilea reducându-se la o existență cotidiană lipsită de transcendență*”[45].

În literatură, sacrul și profanul au fost adesea explorate prin intermediul personajelor care trec prin dileme morale sau existențiale. În „*Faust*” de Johann Wolfgang von Goethe, sacrul și profanul sunt simbolizate de căutările lui Faust între aspirațiile spirituale și dorințele carnale. Faust, aflat într-o criză existențială, caută înțelepciunea divină (sacru) dar este sedus de Mefistofel, simbol al ispitelor lumești (profan). Această tensiune este una centrală în întreaga operă, sugerând că natura umană oscilează între sacru și profan, fără a găsi o rezolvare clară. „*În ‘Faust’, Goethe explorează tensiunea dintre sacrul și profanul, prin intermediul personajului principal, aflat între dorința de cunoaștere divină și ispitele lumești*”[46].

Sacrul și profanul nu trebuie neapărat să fie opuse; ele pot coexista în anumite spații și momente de tranziție, precum ritualurile religioase. Émile Durkheim, un important sociolog francez, arată că ritualurile au rolul de a transforma realitatea profană în sacru, oferindu-i un sens superior și simbolic[47]. Această idee este deosebit de relevantă în contextul operelor literare precum „Faust”, unde momentele de confruntare cu divinul sunt, de fapt, forme de ritualizare a existenței. „*Durkheim subliniază importanța ritualurilor în transformarea profanului în sacru, conferindu-i semnificație spirituală*”[48].

O idee interesantă care poate fi explorată este aceea că profanul, deși de multe ori asociat cu decadența și materialismul, poate reprezenta și o forță de evoluție a umanității. În modernitate, multe dintre realizările științifice și intelectuale au fost obținute prin explorarea lumii profane, deseori în opoziție cu dogmele sacre. În acest sens, Faust nu poate fi văzut doar ca o victimă a profanului, ci și ca un pionier al cunoașterii umane, care încearcă să împingă limitele impuse de lumea spirituală. „*Profanul, deși asociat cu latura materialistă și*

[43] Heidegger, Martin, *Ființă și timp*. Frankfurt: Klostermann, 1927, p. 113.
[44] Eliade, Mircea, *Sacrul și profanul*. București: Humanitas, 1995.
[45] *Ibidem*, p. 12.
[46] Goethe, Johann Wolfgang, *Faust*. București: Univers Enciclopedic, 1999, p. 73.
[47] Durkheim, Émile, *Les formes élémentaires de la vie religieuse*. Paris: Félix Alcan, 1912, p. 36.
[48] *Ibidem*.

coruptă a existenței, poate fi privit și ca o sursă de progres, în contrast cu dogmele statice ale sacrului”[49] (Taylor, 2007, p. 88).

Un alt mod de a explora aceste concepte este analiza modului în care sacrul și profanul sunt reflectate în arhitectura religioasă. Paul Tillich, teolog și filosof german, subliniază că spațiile sacre, cum ar fi bisericile sau templele, reprezintă o ruptură în ordinea profană a spațiului, creând o punte către divin[50]. În opoziție, spațiile profane sunt cele dedicate vieții cotidiene și lumii fizice. În literatura modernă, cum ar fi „Faust”, există momente în care personajele sunt simbolic plasate între aceste două tipuri de spații, reflectând lupta lor interioară între sacru și profan. „*Tillich subliniază că arhitectura sacră reprezintă o ruptură în spațiul profan, creând un loc de întâlnire cu divinul*”[51].

În contextul modernității, sacrul și profanul devin din ce în ce mai distanțate, pe măsură ce societățile occidentale trec printr-un proces de secularizare. Charles Taylor, filosof canadian, argumentează că în lumea modernă, sacrul este tot mai marginalizat, în timp ce profanul devine noua normă, odată cu ascensiunea științei și raționalismului[52]. Această idee poate fi regăsită și în literatură, unde multe opere moderne reflectă deziluzia față de sacru și explorarea lumii profane ca o nouă formă de existență. „*Modernitatea este caracterizată de o separare tot mai accentuată între sacrul marginalizat și profanul devenit dominant*”[53].

O interpretare postmodernă a temei sacru-profan ar putea propune ideea că cele două concepte nu trebuie neapărat să fie opuse. Jacques Derrida susține că tensiunea dintre sacru și profan nu trebuie să fie rezolvată prin eliminarea unuia sau celuilalt, ci prin acceptarea pluralității sensurilor și experiențelor umane[54]. În acest sens, „Faust” poate fi văzut ca o explorare a complexității condiției umane, unde sacrul și profanul coabitează și se influențează reciproc. „*Derrida propune o reconciliere între sacru și profan, prin acceptarea pluralității de semnificații și experiențe*”[55].

Conceptele de sacru și profan au fost și rămân centrale în reflecția filosofică și literară. Ele reflectă o tensiune fundamentală a existenței umane, care poate fi explorată atât dintr-o perspectivă religioasă, cât și seculară. În „Faust”, Goethe aduce în prim-plan această tensiune și propune o meditație asupra limitelor și posibilelor reconcilii între cele două sfere.

7. Elementele mistice ale rătăcirii faustiene

Partea finală a titlului, „Elementele mistice ale rătăcirii faustiene”, adaugă un strat de complexitate, referindu-se la căutările spirituale și la experimentările oculte ale lui Faust, care sunt prezentate în mod frecvent cu o încărcătură de mister și simbolism profund. Rătăcirea faustiană nu este doar o călătorie fizică, ci mai ales una spirituală și filosofică, traversând diverse stări de conștiință și întâlnind forțe metafizice care îl conduc pe Faust prin diverse experiențe de viață.

Călătoria faustiană este, în esență, o explorare a limitelor cunoașterii umane și divine. Mircea Eliade susține că rătăcirea în sine este un simbol arhetipal al căutării spirituale, în care individul este atras de necunoscut și misterios, dorind să ajungă la o formă superioară de înțelegere a universului[56]. În acest sens, rătăcirea lui Faust devine un parcurs mistic în care cunoașterea rațională e depășită de forțe spirituale și oculte. Aceasta este o căutare a adevărului absolut, care transcende limitele realității materiale. „*Rătăcirea faustiană*

[49] Taylor, Charles, *A Secular Age*. Cambridge: Harvard University Press, 2007, p. 88.
[50] Tillich, Paul Johannes, *Theology of Culture*. Oxford: Oxford University Press, 1959, p. 19.
[51] *Ibidem*.
[52] Taylor, Charles, *A Secular Age*. Cambridge: Harvard University Press, 2007, p. 45.
[53] *Ibidem*, p. 45.
[54] Derrida, Jacques, *Writing and Difference*. Chicago: University of Chicago Press, 1978, p. 30.
[55] *Ibidem*, p. 30.
[56] Eliade, Mircea, *Sacrul și profanul*, București, Editura Humanitas, 1995, p. 121.

simbolizează o căutare spirituală arhetipală, reflectând dorința umană de a accede la un nivel superior de cunoaștere și înțelepciune"[57].

Unul dintre cele mai pregnante elemente mistice din „*Faust*" este pactul cu Mefisto, simbolul diavolului. Alianța dintre Faust și Mefisto reprezintă o înțelegere ocultă, un act mistic în care personajul cedează o parte din sufletul său pentru a accede la puteri și cunoștințe care depășesc limitele condiției umane. Conform lui Carl Gustav Jung, un astfel de pact reprezintă dorința inconștientă de integrare a umbrei, acea parte întunecată a psihicului uman care adăpostește dorințele reprimate și inconștientul colectiv[58]. Astfel, rătăcirea faustiană este o expresie a confruntării cu propriul sine întunecat. „*Pactul faustian este o expresie a dorinței inconștiente de a accede la o cunoaștere ocultă, confruntându-se în același timp cu partea întunecată a ființei*"[59].

Alchimia, prezentă în simbolismul „Faust", poate fi interpretată ca un element esențial al rătăcirii mistice. În tradiția alchimică, transformarea materiei reprezintă nu doar o proces fizic, ci și unul spiritual. Jung a interpretat alchimia ca o metaforă pentru „*transformarea sufletului*"[60]. Faust încearcă să acceseze secretele universului prin metode alchimice, căutând „piatra filosofală" a cunoașterii absolute și a regenerării spirituale. Rătăcirea sa poate fi astfel privită ca o metaforă pentru procesul de transformare interioară alchimică. „*Alchimia din 'Faust' simbolizează o căutare a transformării spirituale, întruchipând dorința de a transcende limitele existenței umane prin metode oculte*"[61].

O altă dimensiune mistică a rătăcirii faustiene este coborârea simbolică în infern, unde Faust este confruntat cu forțele întunericului și cu propriile sale slăbiciuni. Dante Alighieri, în „Divina Comedie", descrie o călătorie similară, unde coborârea în infern reprezintă confruntarea cu păcatele și regăsirea sinelui[62]. Deși Faust nu ajunge literalmente în infern, legătura sa cu Mefisto și tentația păcatului îl împing într-o zonă de incertitudine morală, unde experimentează o formă de purificare spirituală. „*Coborârea simbolică în infern reflectă rătăcirea faustiană prin spațiul păcatului și tentației, oferindu-i personajului o ocazie de regăsire spirituală*"[63].

Un alt aspect mistic al călătoriei lui Faust este relația sa cu timpul. Faust este prins într-o tensiune între dorința de a trăi momentul etern și frica de trecerea ireversibilă a timpului. În scena în care Faust îi cere lui Mefisto să oprească timpul, se observă dorința sa de a accede la eternitate, simbolizând căutarea unui sens transcendent al existenței. Paul Tillich consideră că timpul este un element esențial al experienței mistice, întrucât transcendența este strâns legată de depășirea timpului linear[64]. „*Relația lui Faust cu timpul reflectă o dimensiune mistică a rătăcirii sale, încercând să depășească limitele temporale și să acceseze eternitatea*"[65].

Căutarea lui Faust nu este doar una spre cunoașterea lumii materiale, ci și spre înțelegerea divinului. Experiențele mistice descrise de Rudolf Otto în „Das Heilige" se potrivesc bine cu parcursul faustian, unde omul experimentează atât fascinația cât și frica în fața divinului[66]. Faust este atras de sacru, dar în același timp speriat de forța sa copleșitoare. Această ambivalență a experienței mistice este un punct central în parcursul său, fiind

[57] *Ibidem*, p. 121.
[58] Jung, Carl Gustav, *The Archetypes and the Collective Unconscious*. Princeton: Princeton University Press, 1977, p. 52.
[59] *Ibidem*, p. 52.
[60] Jung, Carl Gustav, *Psychology and Alchemy*. Princeton: Princeton University Press, 1970, p. 129.
[61] *Ibidem*, p. 129.
[62] Alighieri, Dante, *Divina Comedie*. București: Editura Humanitas, 2002, p. 46.
[63] *Ibidem*, p. 46.
[64] Tillich, Paul Johannes, *Theology of Culture*. Oxford: Oxford University Press, 1959, p. 88.
[65] *Ibidem*, p. 88.
[66] Otto, Rudolf, *Das Heilige*. München: Beck, 1923, p. 12.

transformat prin întâlnirea cu divinul. „*Faust experimentează o formă de întâlnire mistică cu divinitatea, fiind simultan fascinat și înspăimântat de puterea sacrului*”[67].

Elementele naturale joacă un rol important în rătăcirea faustiană, iar natura este adesea văzută ca un spațiu de revelație mistică. În tradiția romantică, natura este considerată un loc sacru în care forțele divine se manifestă. Faust caută, de asemenea, o conexiune mai profundă cu natura, în speranța de a descoperi secretele ascunse ale universului. Henry David Thoreau, unul dintre marii mistici ai naturii, susținea că natura este o fereastră către divinitate, oferind o posibilitate de transcendere a realității materiale[68]. În acest sens, rătăcirea faustiană prin peisajele naturale poate fi interpretată ca o căutare a divinului în cadrul lumii materiale. „*Natura joacă un rol esențial în rătăcirea faustiană, oferindu-i protagonistului un spațiu de revelație mistică*”[69].

Un alt aspect esențial al rătăcirii faustiene este ambiguitatea morală pe care o presupune căutarea sa spirituală. Faust este adesea confruntat cu dileme morale, iar deciziile sale sunt nuanțate de o puternică incertitudine etică. Conform lui Kierkegaard, experiențele mistice nu sunt întotdeauna clar delimitate moral, iar individul trebuie să se confrunte cu alegeri existențiale care transcend binele și răul tradițional[70]. Faust devine astfel un personaj tragic, prins între forțele binelui și răului, fără a putea identifica o cale clară de ieșire din rătăcirea sa. „*Ambiguitatea morală a rătăcirii faustiene reflectă tensiunea dintre dimensiunile etice ale experienței mistice, unde binele și răul nu sunt clar delimitate*”[71].

Elementele mistice ale rătăcirii faustiene sunt esențiale pentru înțelegerea parcursului spiritual al personajului. De la pactul cu diavolul până la confruntarea cu timpul și căutarea unei conexiuni cu divinul, Faust traversează un drum plin de simbolism și complexitate mistică. Aceste elemente relevă o căutare profundă a adevărului și a sensului vieții, într-un cadru unde forțele spirituale și oculte interacționează constant.

Putem considera rătăcirea faustiană ca o metaforă deschisă, una care refuză o soluție clară și definitivă. Căutarea sa nu este menită să ofere un răspuns simplu la dilemele existențiale, ci mai degrabă să sublinieze complexitatea și ambiguitatea esențială a condiției umane. Elementele mistice din parcursul său nu sunt doar episoade izolate, ci puncte de intersecție între rațiune și spiritualitate, între sacru și profan. Așadar, rătăcirea lui Faust poate fi interpretată ca o invitație la meditație asupra limitelor cunoașterii și asupra nevoii umane de transcendență, o căutare continuă care depășește limitele convenționale ale înțelegerii.

Concluzii

În concluzie, titlul „*Portalul dialectic: sacrul și profanul în elementele mistice ale rătăcirii faustiene*” aduce în discuție o tensiune constantă între două dimensiuni esențiale ale existenței: cea spirituală și cea materială. Portalul dialectic reprezintă nu doar un spațiu de tranziție, ci și un loc de confruntare între sacru și profan, unde Faust își trăiește dilemele și aspirațiile, încercând să depășească limitele umane prin intermediul forțelor oculte și alchimice. Elementele mistice ale rătăcirii sale sunt pline de ambiguitate, marcând o căutare nesfârșită a absolutului, o explorare a profunzimilor necunoscute ale sufletului și ale universului.

Această rătăcire nu este doar o călătorie exterioară, ci mai ales una interioară, unde sacrul și profanul coexistă într-o luptă continuă pentru dominare și înțelegere. Pactul cu Mefisto, căutarea cunoașterii și confruntarea cu timpul ilustrează complexitatea existenței faustiene, iar portalul dialectic devine astfel un simbol al încercării de a reconcilia cele două

[67] *Ibidem*, p. 12.
[68] Thoreau, Henry David, *Walden*. Boston: Ticknor and Fields, 1854, p. 67.
[69] *Ibidem*, p. 67.
[70] Kierkegaard, Søren Aabye, *The Concept of Anxiety*. Londra: Penguin Books, 1844, p. 102.
[71] *Ibidem*, p. 102.

forțe opuse. Rătăcirea lui Faust este, în cele din urmă, un traseu marcat de mister și incertitudine, un proces de devenire care transcend limitele dualităților tradiționale.

Titlul propus encapsulează o explorare profundă și multifacetică a căutărilor și conflictelor interioare ale lui Faust, prezentându-le ca pe o călătorie prin „portalul" dintre sacrul spiritual și profanul material, unde se întâlnesc filosofia, misticismul și realitatea umană.

BIBLIOGRAPHY

1. Alighieri, Dante, *Divina Comedie*. București: Editura Humanitas, 2002.
2. Baker, John, *Faust and the duality of human nature*. Cambridge University Press, 2017.
3. Blumenberg, Hans, *The legitimacy of the modern age*. Massachusetts, MIT Press, 1983.
4. Buber, Martin, *Eu și Tu*, București, Humanitas, 1992.
5. Buber, Martin, *I and Thou*. Scribner, 1970.
6. Cavell, Stanley, *The claim of reason: Wittgenstein, skepticism, morality, and tragedy*. Oxford University Press, 2003.
7. Derrida, Jacques, *Writing and Difference*. Chicago: University of Chicago Press, 1978.
8. Durkheim, Émile, *Les formes élémentaires de la vie religieuse*. Paris: Félix Alcan, 1912.
9. Eliade, Mircea, *Sacrul și profanul*, București, Editura Humanitas, 1995.
10. Eliade, Mircea, *Sacrul și profanul*. București: Humanitas, 1957.
11. Eliade, Mircea, *The sacred and the profane: The nature of religion*. Harcourt, 1961.
12. Goethe, Johann Wolfgang, *Faust*. București: Univers Enciclopedic, 1999.
13. Goethe, Johann Wolfgang, *Faust*. München: Reclam, 1808.
14. Hegel, Georg Wilhelm Friedrich, *Fenomenologia spiritului*. Leipzig: Felix Meiner Verlag, 1807.
15. Heidegger, Martin, *Ființă și timp*. Frankfurt: Klostermann, 1927.
16. Jung, Carl Gustav, *Psychology and Alchemy*. Princeton: Princeton University Press, 1970.
17. Jung, Carl Gustav, *The Archetypes and the Collective Unconscious*. Princeton: Princeton University Press, 1977.
18. Kierkegaard, Søren Aabye, *The Concept of Anxiety*. Londra: Penguin Books, 1844.
19. Otto, Rudolf, *Das Heilige*. München: Beck, 1923.
20. Rahner, Karl, *Theological Investigations*. New York: Crossroad, 1966.
21. Solomon, Robert, *In the spirit of Hegel: A study of G.W.F. Hegel's phenomenology of spirit*. Oxford University Press, 1987.
22. Taylor, Charles, *A Secular Age*. Cambridge: Harvard University Press, 2007.
23. Taylor, Charles, *Sources of the self: The making of the modern identity*. Harvard University Press, 1989.
24. Taylor, Charles, *Sursele eului: Formarea identității moderne*, București, Editura All, 1999.

25. Thoreau, Henry David, *Walden*. Boston: Ticknor and Fields, 1854.
26. Tillich, Paul Johannes, *Theology of Culture*. Oxford: Oxford University Press, 1959.
27. Tillich, Paul Johannes, *Theology of Culture*. Oxford: Oxford University Press, 1959.
28. Žižek, Slavoj, *Obiectul sublim al ideologiei*, București, Editura Tact, 2009.
29. Žižek, Slavoj, *The sublime object of ideology*. Verso Books, 2009.